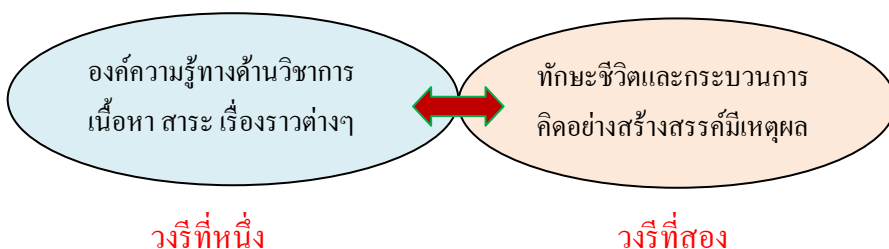

กระบวนการผ่านผลึกกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทย

ผู้เขียนได้ให้ทัศนะและแนะนำแนวคิดเกี่ยวกับ “กระบวนการผ่านผลึก” ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่ไขปริศนาข้อสุดท้ายของวิกฤตการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย เกี่ยวกับวิธีสอนที่ต้องสร้างผลึกความรู้ซึ่งแตกต่างจากเทคนิคการสอนทั่วไปเพื่อให้เกิดผลที่แท้จริงในการสอนรากฐานทางภาษาเพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการใช้งานรูปแบบอื่นๆต่อไป ก่อนที่จะศึกษารายละเอียดไฟล์นี้ผู้อ่านจำเป็นต้องเข้าใจในเรื่อง “กระบวนการผ่านผลึก” ก่อนซึ่งได้อธิบายอย่างละเอียดชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าวแล้วในการสอนภาษาอังกฤษ

กระบวนการผ่านผลึก ไม่ใช่แค่เงื่อนไขของการเรียนภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญของรายวิชาอื่นๆด้วย หากเราไขข้อนี้และรู้เท่าทันแล้วก็จะแก้วิกฤตการศึกษาไทยได้เกือบทั้งหมดทีเดียว เพราะเราคงไม่ยึดติดเรื่องของการสอบอีกต่อไป โดยจะมีกระบวนการวัดผลในแบบใหม่มิติใหม่ มีการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาด้วยทิศทางที่ดีกว่าซึ่งความสำคัญของการสอบจะลดลงไป เพราะทุกวันนี้เราติดกับดักกับคำว่าสอบ อะอะอะไรก็จัดสอบวัดผลในเมื่อสอบแล้วก็ไหลผ่าน ถ้าใครตั้งใจอ่านหนังสือ ตั้งใจไปกวาดวิชาติวเข้มก่อนสอบจับจุดดีๆ ต้องได้คะแนนสูงอยู่แล้ว แต่ผ่านไปสักยะระผลึกหาย ที่ว่าได้คะแนนกันสูงๆตอนสอบนั้นแหละ ถ้าให้มาสอบอีกครั้งเอาข้อสอบชุดเดิมนั้นแหละ เอามาเลย อีกประมาณสองถึงสามเดือนนับจากการสอบวันนั้นที่ได้คะแนนดีๆ โดยมีเงื่อนไขว่า ไม่บอกล่วงหน้าว่าจะสอบ ถ้าโดยรวมยังได้คะแนนดีเยี่ยมเหมือนเดิม คงไม่ใช่แล้ว เพราะส่วนใหญ่จะทำได้ไม่พอ อาจตกหมด

การศึกษาหากจะจัดให้มีคุณภาพจริง โดยรวมควรแบ่งเป็นอย่างน้อยสองมิติหลักๆดังต่อไปนี้

ความผิดพลาดของการศึกษาไทยคือ ค่านิยม ความคิด ที่เชื่อว่าการเรียนหนังสือ การเรียนรู้ คือ ตำรา คือภาคทฤษฎีแรกที่ทำให้ความสำคัญกับสาระทางวิชาการ เชื่อว่าใครมีความรู้ด้านวิชาการ (หรือเรียกว่า เรียนเก่ง สอบได้คะแนนดี เกรดสวย) คือ คนที่เก่ง คนที่ได้รับการยกย่องนั่นเอง คือ ความคลาดเคลื่อนของการศึกษาไทย เลยให้นำหนักไปกับทฤษฎีแรก ด้านองค์ความรู้ทางวิชาการ เวลาทดสอบอะไรก็จะเป็นตัวหนังสือ หรือเรื่องวิชาการ ทำให้เด็กไทยขาดทักษะด้านกระบวนการคิด และทักษะทางสังคม ประสบการณ์ต่างๆ ไม่ได้รับการฝึกฝนเพียงพอด้วยการแข่งขันของสังคมไทยเชื่อว่า คนได้คะแนนดี คือคนที่ประสบความสำเร็จและเชื่อว่าการจัดการศึกษา คือ การสอนให้เก่งหนังสือเรียน แล้วถูกปลูกฝังมาแบบนั้นตามกันโดยรวมๆ ใครที่ไม่เรียนหนังสือหรือครูท่านไหนไม่สอนหนังสือ (ไม่สอนตำรา) จึงถือว่าเป็นคนที่ถูกตำหนิจากวิถีคิดของคนไทยในภาพรวม นั่นคือนำหนักความสำคัญและรูปแบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน

แต่กระนั้นก็ตามแม้เราจะเทน้ำหนักมาให้ด้านวิชาการมากมายนัก (คือเน้นสอนความรู้ทางด้านวิชาการ) หรือความรู้ตามตำรานั้นเอง แต่ว่าการสอนดังกล่าวไม่มีกระบวนการผ่านผลึก นั่นหมายความว่า การสอนวิชาการเกิดขึ้นจริง มีการสอนจริง แต่ผู้เรียนก็ไม่มีผลึกความรู้จริงเมื่อไปสอบคะแนนจึงออกมาไม่ดี (ไม่ได้หมายความว่าครูสอนไม่ดีแต่นั้นหมายความว่าครูสอนโดยไม่ใช้กระบวนการผ่านผลึก) ผู้เรียนจึงไม่มีความรู้ทางวิชาการเมื่อไม่มีความรู้เช่นนั้น ครูจึงเป็นจำเลยถูกกล่าวโทษว่าสอนอย่างไรให้เด็กไม่มีคุณภาพ คือสอนอย่างไรให้เด็กสอบโอเน็ตตกกันทั้งประเทศ อะไรทำนองนั้น ครูสอนดี ทำไมจะไม่สอนละ ครูโดยรวมท่านก็สอน แต่ท่านไม่ได้ใส่กระบวนการผ่านผลึก นักเรียนจึงไม่มีความรู้ทางวิชาการที่ดีพอ แม้จะพยายามสอนวิชาการกันมากมายก็ตามที จึงสอบไม่ได้

เมื่อเราเน้นให้นำหนักที่ด้านวิชาการ แต่ไม่ใส่กระบวนการผ่านผลึกเข้าช่วยในการสอนก็ทำให้ผู้เรียนไม่มีความรู้จริง สรุป โดยรวมก็คือ ผู้เรียนไม่มีความรู้ทางวิชาการ แถมในวงที่สองซึ่งเป็นเรื่องประสบการณ์ ทักษะชีวิตและกระบวนการคิด ก็ไม่ได้ถูกเน้นสอนในโรงเรียนด้วย จึงเป็นแรงบวกสองแรง (แรงบวกในเชิงลบ) บวกกันทำให้เด็กไทยโดยรวมคุณภาพต่ำทั้งทางวิชาการและทางทักษะชีวิตหรือกระบวนการคิด กระบวนการใช้ชีวิตแบบมนุษย์ที่มีคุณภาพนี้ไม่ใช่การตำหนิหรือดูถูกคนไทย ผู้เขียนแค่นำเสนอตามข้อมูลที่สะท้อนออกมาว่าคุณภาพการศึกษาไทยตกต่ำและทรัพยากรมนุษย์ของไทยโดยรวมยังไม่มีคุณภาพ นั่นคือ ข้อมูลจริง

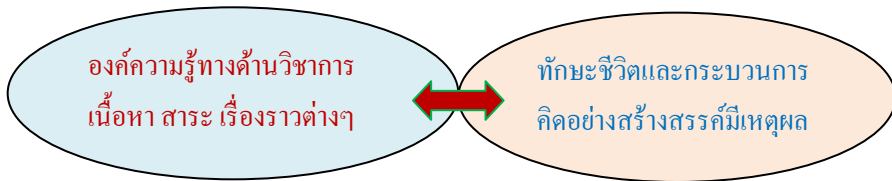
ผู้เขียนมองว่ามีวิธีแก้อยู่สองแบบ เพื่อให้สมรรถนะทางการศึกษาของเยาวชนไทยดีขึ้น

ประเด็นแรกเราเพิ่มความสำคัญในวงรีที่สองเรื่องสอนประสบการณ์ ทักษะชีวิตและกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนเข้ามา (ซึ่งประเด็นนี้ใครๆเขาก็พูดกันอยู่และนักการศึกษาทุกท่านที่ห่วงใยการศึกษาไทย เขาก็ได้พูด ได้บอกกล่าวกันอยู่ในลักษณะเดียวกับที่ผู้เขียนบอกอยู่นี้ ซึ่งที่ผู้เขียนบอกไปก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องใหม่อะไรเท่าไรนัก เพราะเป็นเรื่องที่เขาพูดถึงกันอยู่ในวงการการศึกษาไทยนั่นเอง และตอนนี้ทางกระทรวงศึกษาก็ได้ดำเนินการอยู่ เกี่ยวกับนโยบายลดเวลาเรียน และให้ทำสิ่งอื่นๆที่เห็นควร ซึ่งตรงนี้ผู้เขียนและนักการศึกษาจริงๆ่อมเห็นด้วยในวิธีคิดอยู่แล้ว เป็นกระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ซับซ้อนสลับ เป็นเรื่องที่ใช่ ที่ควรทำอยู่แล้วแบบนั้นเพียงแต่ว่าทำมาแล้วจะมีอุปสรรคหรือมีอะไรอย่างไร ก็ต้องไปประเมินกันดูอีกที่ถึงความเหมาะสม และผลที่เกิดขึ้นนั่นเอง

แต่สิ่งที่ผู้เขียนจะบอกซึ่งเป็นสิ่งใหม่ก็คือ เรื่องกระบวนการผ่านผลึก อันเกี่ยวข้องกับวงรีแรก คือในด้านวิชาการ ตอนนี้เราสอนวิชาการกันหนักหน่วงมาก แต่เราไม่ได้กระบวนการผ่านผลึก นักเรียนไทยโดยรวมๆจึงไม่มีความรู้ด้านวิชาการที่ดีพอ (สอบไม่ได้ ถามอะไรก็ไม่รู้) คิดเลขไม่คล่อง อ่านเขียนภาษาไทยก็ยังว่าไม่ดีพอ (พูดถึงภาพรวมที่เขาประมวลกันออกมา) กล่าวคือ วิชาการยังด้อย เพราะผู้สอนไม่ได้ใส่กระบวนการผ่านผลึก ถ้าคุณครูหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนจำนวนมากมีความรู้วิชาการติดตรึงอยู่จริง ไม่เป็นแบบเช่นทุกวันนี้ที่เราอ่อนด้อยทั้งทางวิชาการและทางประสบการณ์ ทักษะ ชีวิต กระบวนการคิด

สมมติว่า เรายังคงเน้นการสอนแบบเดิม คือเน้นวงรีแรก (เน้นแค่วิชาการ เอาค่านิยมแบบนั้น) โดยไม่เปลี่ยนมาเสริมวงรีที่สอง สมมติว่าเอาแค่นี้ไม่สนใจรอกกิจกรรมสร้างสรรค์ สังคม สร้างทักษะชีวิต ไม่เอาทั้งนั้น เน้นสอนตามตำรา เน้นสอนเพื่อสอบอย่างเดียว มุ่งเรื่องเอาคะแนนอย่างเดียว วัดที่ตรงนั้น (สมมติ) หากคุณครูสอนแล้วใส่กระบวนการผ่านผลึกด้วยตรงที่เราหวังแบบนั้น ก็จะเกิดขึ้นจริง คือ ผู้เรียนคงจะมีคะแนนสูงจริงๆ แต่ทุกวันนี้ ที่คะแนนออกมาไม่ดี โอนี่ทดสอบตกกัน ทั้งที่ก็เน้นวิชาการ เพราะผู้สอนไม่ได้ใส่ กระบวนการผ่านผลึกนี้ไง กระบวนการผ่านผลึกสำคัญมากต่อการสร้างรากฐานความรู้และรากฐานทางการศึกษา

ย่อหน้าก่อนนี้แค่สมมติว่า ถ้าจะเน้นเฉพาะวิชาการต้องใส่กระบวนการผ่านผลึกด้วย แต่ข้อเท็จจริงและสิ่งที่ควรทำ สำหรับการปฏิรูปการศึกษาไทย คือต้องทำทั้งสองเรื่องควบคู่กัน

ทักษะชีวิต กระบวนการคิด ตอนนีั้กระทรวงศึกษาธิการก็เริ่มดำเนินการกันแล้วแต่ ผู้เขียนก็ไม่แน่ใจว่าจะทำได้ไหม เหตุผลที่ไม่แน่ใจ เพราะผู้เขียนประเมินว่าสังคมไทยโดยรวม และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่น่าจะร่วมด้วย ในเชิงค่านิยม คือความร่วมมือของฝ่ายสำคัญน่าที่ จะยังไม่มีมากพอ นโยบายและแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่คิดว่า แรงเสียดทานจากสังคมภาคส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องไม่น่าจะเอื้อทางกับแนวปฏิรูปนี้ อันได้แก่

อันดับแรกสุดเลย ค่านิยม ความคิดของผู้ปกครองหรือคนไทยโดยรวมที่เห็นว่าลูกต้อง เรียนหนัก ต้องเข้าโรงเรียนดังๆ มหาวิทยาลัยดีๆ ลูกต้องเรียนหนังสือดี ต้องเรียน ต้องสอบเข้า ที่นั่นที่นี้ให้ได้ ไม่ใช่ไปทำกิจกรรม ขอให้ได้ใบประกาศจบจากที่มีชื่อเสียงมาก่อน เรื่องอื่นค่อย ว่ากันทีหลัง ค่านิยมแบบนี้ ผู้เขียนเชื่อว่ายังไม่น่าจะเปลี่ยนได้ เมื่อเปลี่ยนไม่ได้นโยบายดีๆซึ่ง เราเน้นมาทางอีคิวหรือกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ ก็จะไม่ขับเคลื่อนได้ไม่เต็มทีเท่าไรนัก

อันดับที่สอง ผู้เขียนยังเชื่อว่าโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆซึ่งต้องแข่งขันกันหาเด็ก เขายังจะเน้นสอบ (เชิงข้อเขียนแบบวิชาการ) และข้อสอบก็จะยากขึ้นไปอีก เช่น ถ้าเป็นคณิตฯ โจทย์ข้อสอบที่จะให้แข่งขันสอบเข้าก็จะยากมาก คิดพลิกแพลงโจทย์ ป.6 ให้ทำของ ม.3 หรือ เอาโจทย์โอลิมปิกวิชาการมาตัดกัน มาแข่งกันว่าเนื้อหาของฉันนี้ยาก เด็กฉันเก่ง อะไรแบบนี้ หรือข้อสอบภาษาอังกฤษก็จะยากแบบว่า โอ ท่านไปพูดเอาเรื่องอ่านมาจากไหน ไม่รู้เรื่องเลย ตกลงท่านจะสอบเอาคนเข้าเรียน ระดับ ม.4 ระดับปริญญาตรี หรือว่าจะคัดคนเพื่อให้ไปเป็น นักภาษาศาสตร์ไปร่วมแข่งขันภาษาอังกฤษวิชาการระดับโลกได้เลยทุกคน อะไรประมาณนั้น ค่านิยมและวิถีคิดแบบนี้ของมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนชั้นนำ ไม่น่าจะเปลี่ยนได้ นอกจากว่าจะ เปลี่ยนไม่ได้แล้ว รู้สึกว่าอาจจะหนักข้อขึ้นไปทุกวันด้วยซ้ำ ซึ่งก็จะทำให้แนวทางของวงรีที่สอง มีอุปสรรคเยอะมากพอสมควรเช่นกัน หากคิดจะทำกันจริงๆคงต้องพยายามอย่างหนักทีเดียว

เรื่องดี นโยบายดีๆ แนวคิดที่ดี แต่หากไร้การสนับสนุนก็ไม่อาจส่งผลระดับมหภาคได้
ทั้งนี้ผู้เขียนก็ยังคงให้กำลังใจฝ่ายทำงานทุกท่าน ได้พยายามทำให้เต็มที่และทำให้ดี
ที่กล่าวนั้นก็เพียงทัศนะส่วนบุคคลในฐานะของคนที่ทำงานกับวงการศึกษาไทย
โดยประมวลแนวการทำงานจากความจนจากพื้นฐานความคิดของกระแสสังคมไทย

ต่อมาจึงขอล่าวถึงวงรีแรก เรื่องวิชาการ (เนื้อหาสาระ องค์ความรู้) เมื่อเราพยายาม
ทำเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตและการคิดแล้วก็ต้องไม่ลืมความสำคัญทางวิชาการด้วย
เน้นให้ควบคู่กันไปทั้งความสามารถทางด้านวิชาการที่พึงมี กับทักษะชีวิตและกระบวนการคิด
โดยวิชาการนั้น แม้เราจะมีวิธีสอนที่ดี หลักสูตรดี เนื้อหาใช้ได้ วางผังอะไรต่างๆ ไว้ดีแล้ว แต่ว่า
หากขาด “กระบวนการผ่านผลึกไป” ส่วนนั้นจะไม่มีประสิทธิภาพผลอย่างแท้จริงหรือแทบไม่มีเลย
ดังเช่นที่การศึกษาไทย เราประสบกันมาตลอดช่วงสองถึงสามทศวรรษหลังมานี้

นั้นก็หมายความว่ากระบวนการผ่านผลึกถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำเรื่องดังกล่าวนี้ได้ดี
ถึงแม้เราจะจัดการเรียนการสอนได้ดีเท่าไร แต่สักพักองค์ความรู้ที่มีก็จะเลือนหายไปหมด
หากไม่มีกระบวนการดังกล่าวนี้ อาจเปรียบได้กับว่าไม่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้นโดยรวม

ผู้เขียนจึงอยากร่วมเป็นกำลังใจทุกฝ่ายทุกภาคส่วนซึ่งเป็นคนทำงาน และเคารพใน
ทุกความคิดเห็นหรือทัศนะต่างๆ ของทุกท่าน วันนี้เราควรเลิกอิจฉากัน เลิกให้ร้ายกัน มาจับมือ
ร่วมกันพึงทำสิ่งที่เราทำได้ วิจาร์ณแบบเหตุและผล ไม่ใช่พูดวิจาร์ณจากใจที่อคติหรืออิจฉากัน
ทำงานบนพื้นฐานของความจริง และความเหมาะสม ปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาพจริง
ของสังคมไทย ไม่ลอยสูงเกินไปจนเหนือจริง เช่นนั้น ประโยชน์จะไม่เกิดกับคนไทยในภาพรวม
เราเยาวชนไทยอีกตั้งมากมาย เขารอเราอยู่นะ (หมายถึงคนทำงานทุกท่านทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง)

กระบวนการผ่านผลึกจึงถือเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทยด้วย
นอกเหนือจากที่เป็นหัวใจสำคัญที่สุด ของการแก้วิกฤตการสอนภาษาอังกฤษของเยาวชนไทย